

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ПРИЛОЖЕНИЕ

към Заповед №: РД 09 – 2046 / 31.12.2004г.

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

за провеждане на държавни изпити за придобиване трета степен на
професионална квалификация

СПЕЦИАЛНОСТ: № 1081 ГОРСКО И ЛОВНО СТОПОНСТВО

София, 2004 година

СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

- Цел на изпитната програма.
- Професионални компетенции и критерии за оценяването им.
- Тематични области, учебни предмети и учебно съдържание, въз основа на което се формират професионалните компетенции.
- Видове държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация.
- Изпитни теми и план тезис на учебното съдържание.
- Система за оценяване.
- Използваема литература.
- Авторски колектив.

I. ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Изпитната програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и практика на специалността за придобиване трета квалификационна степен на професионална квалификация по специалността № 1081“Горско и ловно стопанство” от професионална област Горско стопанство и дървообработваща промишленост от списъка на специалностите и професиите за професионалните училища, утвърден през 1993 година.

С държавните изпити по теория и практика на специалността се извършва проверка и оценка на професионалните компетенции.

Изпитната програма цели да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции, необходими за придобиване трета степен на професионална квалификация.

Изпитната програма е разработена на основание на ЗНП, ЗПОО и действащите учебни планове и програми за специалността.

II. ПРОФЕСИОНАЛНИ КОМПЕТЕНЦИИ И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕТО ИМ

ПРОФЕСИОНАЛНИ КОМПЕТЕНЦИИ

Професионални компетенции – теоретични и практически	Тежест на компетенциите в %
<ul style="list-style-type: none">• Познава, прилага и спазва нормативната уредба, условията за здравословен и безопасен труд и опазване на околната среда.	10
<ul style="list-style-type: none">• Познава екологичните и биологични особености на дървесните видове, закономерностите в развитието на дървостойките и в зависимост от това прилага различните видове сечи, като определя запаса на дървесната маса съобразно действащите стандарти.	15
<ul style="list-style-type: none">• Познава и прилага различните методи на семейбирането, разсадниковото производство на фиданки и създаването на горските култури в зависимост от дървесния вид и условията на месторастене.	15
<ul style="list-style-type: none">• Познава и прилага методите за борба с ерозията и защита на гората.	10
<ul style="list-style-type: none">• Познава био-екологичните особености, методите за развъждане и опазването на дивеча и рибите - обект на лов.	15
<ul style="list-style-type: none">• Стопанисване и ползване на дивеча и рибата, познаване и безопасно боравене с ловно оръжие.	15
<ul style="list-style-type: none">• Да познава и изчислява трудовите норми. Да определя разценките за ЛКМ, странична дейност и дъводобива. Да определя заплащането на труда за различните дейности в горското стопанство. Да познава структурата на производствения процес.	10
<ul style="list-style-type: none">• Да познава и спазва законодателството, регламентиращо дейностите в горското стопанство. Да разпознава нарушенията по и да спазва принципите при констатиране на нарушенията и съставяне на акт за нарушения.	10

III. ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ, УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ И УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ, ВЪЗ ОСНОВА НА КОЕТО СЕ ФОРМИРАТ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ

Учебни предмети. Учебно съдържание	План – тезис на учебното съдържание
1.Дендрология	
<p>1.1Голосеменни- клас Иглолистни.</p> <p>1.2 Покритосемени - клас Двуседелни.</p>	<p>- Бял бор, черен бор, обикновен смърч, обикновена ела. - Обикновен бук. - Род Дъб.</p>
2..Лесовъдство	
<p>2.1.Отгледни сечи в гори с различен състав.</p> <p>2.2.Главни (възобновителни) сечи в гори с различен състав.</p>	<p>- Лесовъдски признаци на насажденията. - Цел на отгледните сечи, методи на работа, техника на отгледните сечи. - Условия за прилагането на възобновителните сечи. - Техника на възобновителните сечи. - Преценка на възобновителните сечи.</p>
3.Горски култури	
<p>3.1.Горско семепроизводство.</p> <p>3.2.Горски разсадници</p>	<p>- Източници за семепроизводство, подбор на постоянни и временни насаждения за семепроизводство. - Горски семепроизводствени градини. - Зрелост и събиране на шишарки, плодове и семена от горскоплодни и храстови видове. - Начини за бране и събиране на шишарки, плодове и семена. - Семенно производство на горски фиданки.</p>

3.3. Създаване на горски култури.	<ul style="list-style-type: none"> - Начини и схеми за засяване. - Производство на пикирани фиданки. - Състав и гъстота на културите. - Типове култури. - Подготовка на почвата за залесяване. - Методи на залесяване. - Методи на сеене. - Методи на садене. - Култури от смърч, обикновена ела и обикновен бук. - Култури за реконструкция на нископродуктивни гори.
4. Горска таксация	
<p>4.1. Измерителни инструменти.</p> <p>4.2. Таксиране на горския фонд.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Инструменти за измерване на дебелини и височини. - Определяне на среден диаметър и средна височина на дървостоя. - Измерително-табличен метод за сортиментиране. - Окомерно табличен метод за сортиментиране. - Таксиране чрез уреда на Битерлих.
5. Дивечовъдство	
Стопанисване на дивеча.	<ul style="list-style-type: none"> - Създаване убежища на дивеча. - Ловностопанско бонитиране. - Устройство на ловностопански единици.
6. Икономика	
6.1. Икономика на предприятието.	<ul style="list-style-type: none"> - Организация на производствената дейност на предприятието. - Организация и заплащане на труда.
7. Борба с ерозията	

<p>7.1. Противоерозионни мероприятия.</p> <p>7.2. Техникоукрепителни мероприятия в хидрографската мрежа.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Общи насоки за борба с ерозията. - Принципи и насоки за създаване на противоерозионни залесявания. - Лесомелиоративни противоерозионни залесявания. - Залесявания върху извън брегови земи, агромелиоративни и хидромелиоративни мероприятия. - Праволинеен бараж - оразмеряване. - Изчисляване обема на изкопите и зидарията на праволинеен бараж..
8. Лесоползване	
<p>8.1. Недостатъци на дървесината.</p> <p>8.2. Стандарти на дървените материали.</p> <p>8.3. Сеч и първична обработка.</p> <p>8.4. Специални ползвания от горите.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатъци във формата на стъблото. - Недостатъци в анатомичния строеж. - Стандарти на дървените материали за пряка и механична обработка. - Фази при сечта и първичната обработка. - Смолодобивна технология. - Методи на смолодобиване. - Технология на смолодобиването.
9. Защита на гората	
<p>9.1. Горски пожари</p> <p>9.2. Методи за борба с насекомни вредители</p> <p>9.3. Вредители по фиданките</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Същност, елементи и видове; - Причини и условия за възникване на горските пожари; - Пожарна опасност в горите; - Методи за гасене на горски пожари; - Патруло-наблюдателна служба и противопожарно устройство; - Карантинен, физико-механичен и горскостопански метод; - Химичен метод; - Биологичен и интегриран метод. - Кореногризеци насекоми;

<p>9.4. Болести и повреди от абиотичен характер.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Насекомни вредители по листата; - Повреди от ниски температури; - Болести и повреди от високи температури; - Повреди от сняг, скреж и ледена кора; - Повреди от градушка, вятър и бури.
<p>10. Горско законознание</p>	
<p>10.1. Закон за горите и правилник за прилагане на закона за защита на гората. 10.2. Закон за лова и опазване на дивеча 10.3. Закон за рибарството и аквакултурите</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Видове нарушения. - Констатиране на нарушенията и съставяне акт за нарушение. - Видове нарушения по ЗЛОД. - Констатиране на нарушенията и съставяне акт за нарушение. - Нарушения по ЗРА. - Констатиране на нарушенията и съставяне акт за нарушение.
<p>11. Лов</p>	
<p>Ползване на дивеча</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ловни средства. - Стрелба с различни видове ловно оръжие. - Капани. - Ловни кучета. - Начини на лов. - Лов на Благороден елен, Сърна, Дива свиня. - Лов на дребен дивеч.
<p>12. Рибовъдство</p>	
<p>Басейново рибовъдство</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Морфология и анатомия на рибите; - Топловодни (шаранови) стопанства; - Суденоводни (пъстървови) стопанства.

IV.ВИДОВЕ ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ.

Държавните изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация по специалност: “Горско и ловно стопанство“ са два:

➤ **Държавен изпит по теория на специалността** - писмена разработка на изпитна тема от учебното съдържание от задължителната професионална подготовка с продължителност 4 астрономически часа.

На базата на учебното съдържание от учебните предмети от раздел Б-задължителна професионална подготовка на учебния план са определени изпитните теми. Те са съобразени с професионалните компетенции, които учениците трябва да придобиват в процеса на обучение по професията.

За провеждане на **държавния изпит по теория на специалността** се подготвят **изпитни билети**. **Изпитният билет** съдържа наименованието на **изпитната тема** и план–тезиса на учебното съдържание.

Изпитният билет се изтегля в деня, определен за изпита и е един за всички ученици обучавани по специалността в училището.

За подготовка за държавен изпит по теория на специалността на учениците се предоставят материали по т. 3.3. и използваната литература.

➤ **Държавен изпит по практика на специалността** – провежда се чрез изпълнение на индивидуални практически задания.

С държавния изпит по практика на специалността се проверяват и оценяват практическите компетенции, изискващи се за трета степен на професионална квалификация.

Индивидуалните практически задания се разработват от училището. Те трябва да са съобразени с критериите за оценка, определени с тази изпитна програма.

V. ИЗПИНИ ТЕМИ И ПЛАН ТЕЗИС НА УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ

Изпитна тема № 1: Стопанисване на боровите гори

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на Белия и Черния бор.
- Възобновителни сечи в боровите гори – котловинно-постепенна сеч.
- Отбор на постоянни и временни насаждения за семепроизводство.
- Кубиране и сортиментиране на лесосечния фонд.
- Лесомелиоративни мероприятия.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки 100
• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на Белия и Черния бор.	10
• Анализира условията за прилагане на котловинно постепенната сеч.	5
• Описва техниката на котловинно постепенната сеч в боровите гори.	20
• Дефинира селекционните категории дървета и насаждения.	10
• Посочва общите принципи при отбора на постоянни и временни насаждения за семепроизводство.	15
• Формулира последователността на дейностите при измерително-табличния метод.	20
• Анализира основните насоки на противоерозионните залесявания.	20

Изпитна тема № 2: Стопанисване на гори от обикновен смърч и обикновена ела

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на Обикновения смърч и Обикновената ела.
- Възобновителни сечи в смърчови, елови и смърчово-елови гори – групово-постепенна сеч.
- Производство на пикирани фиданки.
- Кубиране и сортиментиране на лесосечния фонд.
- Нормиране на труда.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на Обикновен смърч и Обикновена ела.	10
<ul style="list-style-type: none">• Анализира условията за прилагане на групово-постепенната сеч.	5
<ul style="list-style-type: none">• Описва техниката на групово-постепенната сеч в смърчови, елови и смърчово-елови гори.	20
<ul style="list-style-type: none">• Познава основните дейности от технологията за отглеждане на пикирани фиданки.	25
<ul style="list-style-type: none">• Формулира последователността на дейностите при измерително-табличния метод.	20
<ul style="list-style-type: none">• Определя трудовите норми и разценки.	20

Изпитна тема № 3: Стопанисване на иглолистно-широколистни гори

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на Обикновения смърч, Обикновената ела и Обикновения бук.
- Възобновителни сечи в смърчово-елово-букови гори – правилна изборна и групово-изборна сеч.
- Създаване на култури от смърч, ела и бук.
- Кубиране и сортиментиране на лесосечния фонд.
- Заплащане на труда.

Критерии за оценяване на изпитна тема №3	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на Обикновен смърч, Обикновена ела и Обикновен бук.	10
<ul style="list-style-type: none">• Анализира условията за прилагане на правилната изборна и групово-изборна сеч.	5
<ul style="list-style-type: none">• Описва техниката на правилната изборна и групово-изборна сеч в смърчово-елово-букови гори.	20
<ul style="list-style-type: none">• Познава методите за залесяване.	15
<ul style="list-style-type: none">• Разработва примерни схеми за типовете култури.	10
<ul style="list-style-type: none">• Формулира последователността на дейностите при измерително-табличния метод.	20
<ul style="list-style-type: none">• Познава системата за заплащане на труда.	20

Изпитна тема № 4: Стопанисване на дъбови гори

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на дъбовете.
- Възобновителни сечи в дъбовите гори – постепенно-котловинна и голи сечи.
- Семенно производство на горски фиданки. Отгледни грижи след посев.
- Кубиране и сортиментиране на лесосечния фонд.
- Организация на производствения процес.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на дъбовете.• Анализира условията за прилагане на постепенно—котловинните и голите сечи.• Разбира и обяснява техниката на постепенно-котловинните и голите сечи в дъбовите гори.• Предлага схеми за засяване и посочва оптималните норми на посев.• Знае последователността на работните дейности след посев.• Формулира последователността на дейностите при измерително-табличния метод.• Познава същността и организацията на производствения процес.	10 5 20 15 10 20 20

Изпитна тема № 5: Стопанисване на буковите гори

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на Обикновения бук.
- Възобновителни сечи в чисти и смесени букови гори – краткосрочно-постепенна сеч.
- Горски семепроизводствени градини.
- Кубиране и сортиментиране на лесосечния фонд.
- Нарушения по Закона за горите и Правилника за приложение на закона за горите.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на Обикновения бук.• Анализира условията за прилагане на краткосрочно-постепенната сеч.• Разбира и обяснява техниката на краткосрочно-постепенната сеч в чистите и смесени букови гори.• Обяснява понятията: популация, клон, фенотип, хибридизация.• Обяснява техниката на присаждане и съставя схеми за семепроизводствени градини.• Формулира последователността на дейностите при измерително-табличния метод.• Познава нарушенията по Закона за горите и Правилника за приложение на закона за горите.	10 5 20 10 15 20 20

Изпитна тема № 6: Стопанисване на издънкови гори

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на издънковите гори.
- Методи за превръщане на издънковите гори в семенни.
- Култури за реконструкция на нископродуктивни гори.
- Кубиране и сортиментиране по окомерно-табличния метод.
- Нормиране на труда.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на издънковите гори.• Анализира условията за превръщането на издънковите гори в семенни.• Описва методите за превръщането на издънковите гори в семенни.• Предлага насаждения за реконструкция;• Описва методите за почвоподготовка и залесяване.• Формулира последователността на дейностите при окомерно-табличния метод.• Определя трудовите норми и разценки.	10 5 20 10 15 20 20

Изпитна тема № 7: Създаване и отглеждане на борови насаждения.

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на Белия и Черния бор.
- Отгледни сечи в боровите гори.
- Зрелост и събиране на шишарки, и семена от иглолистни видове.
- Кубиране и сортиментиране по окомерно-табличния метод.
- Заплащане на труда.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на Белия и Черния бор.	10
<ul style="list-style-type: none">• Описва отгледните сечи в боровите гори.	15
<ul style="list-style-type: none">• Познава методите за отглеждане при различните видове сечи.	10
<ul style="list-style-type: none">• Знае сроковете за узряване и събиране на суровината.	15
<ul style="list-style-type: none">• Посочва съвременните средства за бране и събиране на шишарки.	10
<ul style="list-style-type: none">• Формулира последователността на дейностите при окомерно-табличния метод.	20
<ul style="list-style-type: none">• Познава системата на заплащане и определя заплащането на труда.	20

Изпитна тема № 8: Създаване и отглеждане на смърчови насаждения.

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на Обикновения смърч.
- Отгледни сечи в смърчовите гори.
- Състав и гъстота на културите. Типове култури.
- Таксиране на насажденията чрез опростения уред на Битерлих.
- Организация на производствения процес.

Критерии за оценяване на изпитна тема №8	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на Обикновен смърч.	10
<ul style="list-style-type: none">• Описва отгледните сечи в смърчовите гори.	15
<ul style="list-style-type: none">• Познава методите за отглеждане при различните видове сечи.	10
<ul style="list-style-type: none">• Знае основните изисквания при определяне бъдещия състав на културите.	10
<ul style="list-style-type: none">• Знае формите на смесване, гъстотите на засаждане и изразява чрез примерни схеми типовете култури.	15
<ul style="list-style-type: none">• Таксиране на насажденията чрез опростения уред на Битерлих.	20
<ul style="list-style-type: none">• Познава същността и организацията на производствения процес.	20

Изпитна тема №9: Създаване и отглеждане на букови насаждения.

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на Обикновения бук.
- Отгледни сечи в чисти и смесени букови гори.
- Подготовка на почвата за залесяване.
- Кубиране и сортиментиране по окомерно-табличния метод.
- Нарушения по Закона за горите и Правилника за прилагането му.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на Обикновен бук.	10
<ul style="list-style-type: none">• Описва отгледните сечи в буковите гори.	15
<ul style="list-style-type: none">• Познава методите за отглеждане при различните видове сечи.	10
<ul style="list-style-type: none">• Разбира и обяснява основните методи на почвоподготовка при определени условия на месторастене.	25
<ul style="list-style-type: none">• Формулира последователността на дейностите при окомерно-табличния метод.	20
<ul style="list-style-type: none">• Познава нарушенията по Закона за горите и Правилника за прилагането му.	20

Изпитна тема № 10: Създаване и отглеждане на дъбови насаждения.

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на дъбовите насаждения.
- Отгледни сечи в дъбовите гори.
- Методи за залесяване.
- Таксиране на насажденията чрез опростения уред на Битерлих.
- Констатиране на нарушения и съставяне на акове за нарушения.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	Максимален брой точки 100
• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на дъбовете.	10
• Описва отгледните сечи в дъбовите гори.	15
• Познава методите за отглеждане при различните видове сечи.	10
• Познава предимствата и недостатъците на методите за залесяване.	10
• Разбира и обяснява методите на сеене и садене;	15
• Таксиране на насажденията чрез опростения уред на Битерлих.	20
• Познава реда и особеностите при съставяне на акове за нарушения.	20

Изпитна тема № 11: Създаване и отглеждане на тополови култури.

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични особености и екологични изисквания на тополите.
- Производство на фиданки чрез зимни стъблени резници.
- Създаване и отглеждане на тополови култури.
- Отгледни сечи в тополовите култури.
- Кубиране и сортиментиране по окомерно-табличния метод.
- Организация на производствения процес.

Критерии за оценяване на изпитна тема №11	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва биологичните особености и екологичните изисквания на евроамерикански, бели и сиви тополи.	10
<ul style="list-style-type: none">• Познава технологията за производство на тополови резници и фиданки.	10
<ul style="list-style-type: none">• Разбира и обяснява агротехниката и технологиите за създаване и отглеждане на тополови култури.	15
<ul style="list-style-type: none">• Описва техниката на отглеждане на тополови култури.	15
<ul style="list-style-type: none">• Знае възрастта за започване на прореждането в зависимост от вида на клоновете на тополите.	10
<ul style="list-style-type: none">• Формулира последователността на дейностите при окомерно-табличния метод.	20
<ul style="list-style-type: none">• Познава същността и организацията на производствения процес.	20

**Изпитна тема № 12 : Странични ползвания от горите.
Нарушения, свързани със страничните ползвания. Горски пожари.**

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични и морфологични особености на горските плодове, гъби и билки.
- Заготовка на горски плодове, гъби и билки.
- Устройство на заготвителен пункт. Изисквания при стопанисването на суровината.
- Нарушения по Закона за горите и Правилника за прилагане на закона за горите, свързани със страничните ползвания.
- Пожарна опасност.
- Видове горски пожари.
- Методи за гасене на горски пожари.
- Патрулно – наблюдателна служба и противопожарно устройство на гората.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none"> • Описание на по важните плодове, билки и гъби. 	20
<ul style="list-style-type: none"> • Описание на устройството на заготвителния пункт. 	10
<ul style="list-style-type: none"> • Познаване на изискванията, свързани със суровинната база. 	10
<ul style="list-style-type: none"> • Изброяване на нарушенията свързани със страничните ползвания. 	20
<ul style="list-style-type: none"> • Познаване на видовете горски пожари. 	20
<ul style="list-style-type: none"> • Описание на методите за гасене на горските пожари. 	20

Изпитна тема № 13: Недостатъци в дървесината. Повреди причинени от абиотичен характер. Констатиране на нарушения и съставяне на актове за нарушения.

План-тезис на учебното съдържание:

- Недостатъци във формата на стъблото.
- Недостатъци в анатомичния строеж.
- Недостатъци от неправилен начин на ползване.
- Повреди от климатичен фактор.
- Познаване реда и особеностите при създаване на актове за нарушения.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	Максимален брой точки 100
• Изброяване на повредите във формата на стъблото;	10
• Описание на недостатъците в анатомичния строеж на дървесината.	30
• Описание на повредите, причинени от неправилен начин на ползване.	10
• Познаване на повредите причинени от климатичния фактор.	20
• Познаване на реда и особеностите при съставяне на актове за нарушения.	30

Изпитна тема № 14: Едродивечово ловно стопанство

План-тезис на учебното съдържание:

- Устройство на едродивечовото ловно стопанство.
- Мероприятия (подхранване, таксация, бонитиране на местообитанията) и съоръжения.
- Преценяване на възрастта на Благороден елен, Сърна, Дива свиня.
- Подборен отстрел на Благороден елен, Сърна, Дива свиня.
- Констатиране на нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 14	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва устройството на едродивечовото ловно стопанство.	10
<ul style="list-style-type: none">• Познава мероприятията (подхранване, таксация, бонитиране на местообитанията) и съоръженията.	20
<ul style="list-style-type: none">• Преценява възрастта на живи Благороден елен, Сърна, Дива свиня.	30
<ul style="list-style-type: none">• Подборен отстрел на Благороден елен, Сърна, Дива свиня.	30
<ul style="list-style-type: none">• Констатиране на нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.	10

Изпитна тема № 15: Едродивечово ловно стопанство

План-тезис на учебното съдържание:

- Устройство на едродивечовото ловно стопанство.
- Мероприятия (подхранване, таксация, бонитиране на местообитанията) и съоръжения.
- Биологични и екологични особености на Благороден елен, Сърна, Дива свиня.
- Оценка на ловни трофеи от Благороден елен, Сърна, Дива свиня.
- Констатиране на нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва устройството на едродивечовото ловно стопанство.	10
<ul style="list-style-type: none">• Познава мероприятията (подхранване, таксация, бонитиране на местообитанията) и съоръженията.	20
<ul style="list-style-type: none">• Познава биологичните и екологични особености на Благороден елен, Сърна, Дива свиня.	30
<ul style="list-style-type: none">• Оценка на ловни трофеи от Благороден елен, Сърна, Дива свиня.	30
<ul style="list-style-type: none">• Констатиране на нарушения по закона за лова и опазване на дивеча.	10

Изпитна тема № 16: Дребнодивечово ловно стопанство

План-тезис на учебното съдържание:

- Устройство на дребнодивечовото ловно стопанство.
- Мероприятия (подхранване, таксация) и съоръжения (хранилки, просеки).
- Биологични и екологични особености на Заек, Фазан, Яребица.
- Болести по дребния дивеч и мерки за борбата с тях.
- Предпазване на дивеча от хищници, природни бедствия и стопанската дейност на човека.
- Констатиране на нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 16	Максимален брой точки 100
• Описва устройството на дребнодивечово ловно стопанство.	10
• Познава мероприятията (подхранване, таксация) и съоръженията.	30
• Познава биологичните особености и екологичните изисквания на Заек, Фазан, Яребица.	30
• Описва болестите по дребния дивеч и мерките за борба с тях.	10
• Познава начините за предпазване на дивеча от хищници, природни бедствия и стопанската дейност на човека.	10
• Познава нарушенията по Закона за лова и опазване на дивеча.	10

Изпитна тема № 17: Методи на лов

План-тезис на учебното съдържание:

- Ловно оръжие и боеприпаси.
- Ловни кучета.
- Капани.
- Лов чрез причакване, лов чрез издебване.
- Лов чрез спокойно вдигане, лов чрез примамване.
- Безопасност при лова.
- Констатиране на нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 17	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Познава видовете ловно оръжие и боеприпаси.	20
<ul style="list-style-type: none">• Описва породите ловни кучета.	10
<ul style="list-style-type: none">• Описва видовете капани.	10
<ul style="list-style-type: none">• Описва лова чрез причакване и лова чрез издебване.	20
<ul style="list-style-type: none">• Описва лова чрез спокойно вдигане и лова чрез примамване.	20
<ul style="list-style-type: none">• Безопасност при лова.	10
<ul style="list-style-type: none">• Констатиране на нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.	10

Изпитна тема № 18: Пъстървово рибовъдно стопанство

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични и екологични особености на пъстървата.
- Избор на място и устройство на пъстървово стопанство.
- Мероприятия за развъждане и разселване на пъстърва.
- Начини на риболов при пъстървата.
- Екипировка и безопасност при риболов на пъстърва.
- Констатиране на нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 18	Максимален брой точки 100
• Описва биологичните и екологични особености на пъстървата.	20
• Избор на място и устройство на пъстървово стопанство.	30
• Познава мероприятията за развъждане и разселване на пъстървата.	20
• Знае начините на риболов при пъстървата.	10
• Изброява екипировката и знае безопасните условия при риболов на пъстърва.	20
• Констатиране на нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.	10

Изпитна тема № 19: Шараново рибовъдно стопанство

План-тезис на учебното съдържание:

- Биологични и екологични особености на шарана.
- Избор на място и устройство на шараново стопанство.
- Мероприятия за развъждане и разселване на шарана.
- Начини на риболов при шарана.
- Екипировка и безопасност при риболов на шаран.
- Констатиране на нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 19	Максимален брой точки 100
<ul style="list-style-type: none">• Описва биологичните и екологични особености на шарана.	20
<ul style="list-style-type: none">• Избор на място и устройство на шарановото стопанство.	30
<ul style="list-style-type: none">• Познава мероприятията за развъждане и разселване на шарана.	20
<ul style="list-style-type: none">• Знае начините на риболов при шарана.	10
<ul style="list-style-type: none">• Изброява екипировката и знае безопасните условия при риболов на шаран.	20
<ul style="list-style-type: none">• Констатиране на нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.	10

➤ ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

Изпитна тема №1: Извеждане на подходяща за даденото насаждение отгледна сеч.

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да изготви лесовъдска характеристика на обекта.
- Да направи правилен избор и обоснове избраната от него отгледна сеч.
- Да маркира и клупира определените за сеч дървета.
- Да определи средния диаметър, средната височина и височинния разред.
- Да работи с разредна сортиментна таблица и изготви сортиментен лист на насаждението.

Изпитна тема №2: Извеждане на подходяща за даденото насаждение възобновителна сеч.

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да изговори лесовъдска характеристика на обекта.
- Да направи правилен избор и обоснове избраната от него възобновителна сеч.
- Да маркира и клупира определените за сеч дървета.
- Да определи средния диаметър, средната височина и височинния разред.
- Да работи с разредна сортиментна таблица и изготви сортиментен лист на насаждението.

Изпитна тема №3: Да се направи избор на място за горски разсадник и организация на територията му. Да се определят производствената задача, посевните схеми и норми.

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да прилага професионални знания за създаване на горски разсадници и производство на посадъчни материали.
- Да изработва планове за производство на фиданки.
- Да използва технологичната документация.

Изпитна тема № 4: Да се изготви технологичен план за залесяване при определени условия на месторастене, съгласно чл.11 ал.1 от Наредбата за залесяване и инвентаризация на горските култури.

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Самостоятелно да прилага знанията, уменията и навиците при проучване на обектите и изготвяне на технологични планове за залесяване.
- Да организира самостоятелна дейност.
- Да предвиди варианти за общата технология по създаването на горски култури при определени условия на месторастене.
- Да посочва последователността на технологичните операции при извършване на практическа дейност.

Изпитна тема № 5: Да се извърши инвентаризация на горски култури в даден обект. С резултатите от теренната работа да се попълнят карнетите, съгласно Инструкцията за залесяване и инвентаризация на горските култури.

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да извършва теренна работа свързана с инвентаризацията на горските култури.
- Да прилага усвоените знания при попълване на таблици, карнети и анализира резултатите.
- Да използва рационално времето при изпълнение на практическата дейност.

Изпитна тема № 6: Проектиране на праволинеен бараж

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да оразмери праволинеен бараж по втора формула на Тиери.
- Да установи устойчивостта на съоръжението.
- Да начертае първа, втора и трета проекция на баража.
- Да изчисли обема на зидарията.
- Да изчисли обема на изкопите.

Изпитна тема №7: Сглобяване и разглобяване на ловни пушки (успоредна или надцевна). Стойка на ловеца.

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да приложи усвоените знания за устройство на ловното оръжие.
- Да разглобява гладкоцевно ловно оръжие.
- Да описва устройството му.
- Да описва шоковото стеснение.
- Да прикладва и се прицелва.
- Да стреля по подвижна и неподвижна мишена.
- Да спазва условията за безопасни и здравословни условия при боравене с ловно оръжие.

Изпитна тема № 8: Изготвяне на петгодишен ловностопански план

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да определя основен запас, коефициент за прираст, полово съотношение, видове фуражи и норми за подхранване и съоръжения за подхранване.
- Да определя основния запас при дадена гъстота.
- Да определя броя на приплодите.
- Да планира ловуването и определяне на зимните загуби.
- Да изчислява хранодните.
- Да определи количеството на необходимия фураж и брой хранилки.
- Да определи печалбата от продаденото месо.

Изпитна тема № 9: Да се изчисли необходимото количество храна за угояването на шаран, за да се получи очакваната рибопроодуктивност от даден басейн.

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да приложи усвоените знания за хранене на шарана, видове фуражи, рибопроодуктивност, хранителен коефициент.
- Да намери необходимото количество храна за угояване на шаран.

- Да разпредели необходимото количество храна по месеци.
- Да определи прираста.
- Да определи необходимия брой шаранчета за зарибяване при даден % на смъртност.
- Да определи хранителния коефициент на фуражната смеска.

Изпитна тема № 10: Изготвяне на месечен отчетен лист

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да приложи знания за изготвяне на месечен отчетен лист.
- Да работи с нормативните документи.
- Да определя трудовите норми.
- Да определя човекодните.
- Точно и вярно да изчисли разценките за съответната дейност.

Изпитна тема № 11: Изготвяне на план по лесокултурни мероприятия

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да планира почвоподготовката, семейсьбирането, залесяването, отглеждането и попълването на културите.
- Да определи насоките на залесяване.
- Да планира по начини на почвоподготовка.
- Да определя необходимите за попълване фиданки.
- Да определя необходимите семена и шишарки.

Изпитна тема № 12 Изготвяне на стойностен план по лесокултурни мероприятия

При разработване на задачата ученикът трябва да умее:

- Да определя необходимия брой работници и необходимия фонд работна заплата.
- Да планира количеството работа.

КРИТЕРИИ

1. Спазване на условията за здравословен и безопасен труд и използване на лични предпазни средства. – 15 т.
2. Умения за правилна оценка на конкретната ситуация на терена и обосноваване на използваните методи. – 20 т.
3. Познаване, правилно боравене и практическа приложимост на инструментите и помагалата. – 15 т.
4. Вярно и точно измерване на фактическите данни от терена и последващите ги изчисления. – 25 т.
5. Точност, прецизност и последователност на работните операции при използване на методи за решаване на практическата задача. – 25 т.

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДЪРЖАВНИТЕ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

1. Системата за оценяване на държавните изпити за придобиване на професионална квалификация е точкова. Максималният брой точки за оценяване на всяка изпитна тема и на всяко индивидуално практическо задание е по 100 точки.
2. Оценяването на всяка изпитна тема се извършва по критериите към нея, определени в изпитната програма.
3. Оценяването на всяко индивидуално практическо задание се извършва по критериите, които са разработени на базата на националните критерии, определени в изпитната програма.
4. Всеки член на съответните изпитни комисии, включително председателите, преглеждат и оценяват разработените изпитни теми, преглеждат и оценяват индивидуалните практически задания и изслушват защитите им и вписват определения от тях брой точки в съответния индивидуален протокол.
5. Реалният брой точки от държавните изпити по теория и практика на професията се изчислява като средноаритметичен брой от точките на всички членове на съответните изпитни комисии.
6. На всяка изпитна тема се поставя рецензия и реалния брой точки, с които тя е оценена под които се подписват всички членове на комисията.
7. В индивидуалните практически задания се изписва реалният брой точки, под които се подписват всички членове на комисията.

8. Цифровата оценка с точност до 0,01 от държавните изпити по теория и практика на професията се изчислява по формулата:
ЦИФРОВА ОЦЕНКА = 6 X РЕАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ / 100
9. Цифровите оценки се вписват в протоколите за резултатите от държавния изпит по теория на професията и от държавния изпит по практика на професията.
10. Цифровите оценки се обявяват най-късно до пет дни след приключване на изпитите.

VI. ЛИТЕРАТУРА

№	Наименование	Автори	Издателство
1.	Ботаника с дендрология – 2 част	Чечева, Юруков, Коларов, Ташев	Земиздат 1992 Аура 2000
2.	Лесовъдство	Метанова	Просвета 2004
3.	Икономика	А. Войкова	Мартилен 2003
4.	Предприемачество и мениджмънт	К. Тодоров	Мартилен 2004
5.	Горски култури	Коемджиева, Бузов	Матком 2002
6.	Горско законознание	Д.Димитров	Земиздат 1987
7.	Сборник закони, правилници и други нормативни документи за горите	НУГ	Астра-р 1999
8.	Защита на гората	И. Даскалова, Б. Роснев, Х. Стойков	Земя 1991
9.	Геодезия	Рибаров, Желязков, Духовников	Земиздат 1987
10.	Горска таксация и лесоустройство	А. Илиев, Х. Петров	Земиздат 1988
11.	Горски строежи	Д. Ковачев, Цв. Кънчев	Земиздат 1989
12.	Ловно стопанство Дивечовъдство Рибовъдство	Н. Ботев Н. Нинов И. Колев Ц. Цветков	Земиздат 1989 Второ издание 1993
13.	Право на лов	А. Обретенов Д. Русев П. Янакиев	Нова звезда 2002
14.	Рибовъдство	Н. Бояджиев И. Колев	1995
15.	Основи на лесоползването	Е. Енчев П. Костов	Земиздат 1987

16.	Горска таксация и лесоустройство	А. Илиев Х. Петров	Земиздат 1988
17.	Борба с ерозията	С. Димитров С.Конакчиев	Земя 1991

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. инж. Незабравка Евтимова, МОН
2. инж. Стефан Шулев, ПГГС „Христо Ботев”, гр. Велинград
3. инж. Цветан Чечев, ПГГС „Христо Ботев”, гр. Велинград
4. инж. Зоя Петрова, ПГГСД „Сава Младенов”, гр. Тетевен
5. инж. Сара Смедарчина, ПЛГ „Н. Вапцаров”, гр. Банско
6. инж. Марийка Георгиева, ПГГСД „Николай Хайтов”, гр. Варна